

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до самостійної роботи з дисципліни

**«АДАПТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА
ДО ВИМОГ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»**

*(для здобувачів третього (докторського) рівня вищої освіти денної та заочної
(дистанційної) форм навчання спеціальності 081 «Право»)*

(Електронне видання)

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
господарського права
Протокол № 10 від 23.04.2024 р.

Київ
2024

УДК 342:340.134

Методичні рекомендації до самостійної роботи з дисципліни «Адаптація національного законодавства до вимог сталого розвитку» (для здобувачів третього (докторського) рівня вищої освіти денної та заочної (дистанційної) форм навчання спеціальності 081 «Право») (Електронне видання) / уклад. О.В. Шаповалова. Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2024. 18 с.

Методичне видання спрямоване на вивчення і засвоєння аспірантами самостійно та на підставі лекційного матеріалу теоретичної основи та практичного матеріалу з дисципліни «Адаптація національного законодавства до вимог сталого розвитку», вивчення якої передбачене освітньо-професійною програмою та навчальним планом підготовки фахівців третього освітньо-кваліфікаційного рівня за спеціальністю 081 «Право».

Укладач:

О.В. Шаповалова, д.ю.н., проф.

Рецензент:

Л.В. Котова, к.ю.н., проф.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	6
2. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	7
Тема 1. Державний та недержавний контроль в аспекті актуальних проблем захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання.....	7
Тема 2. Правовий режим господарського використання природних ресурсів.....	8
Тема 3. Актуальні проблеми підвідомчості справ господарським судам, розмежування юрисдикцій.....	10
Тема 4. Способи тлумачення актів господарського законодавства судами.....	12
Тема 5. Виправлення судових помилок. Проблеми перегляду судових актів.....	13
Тема 6. Зловживання процесуальними правами.....	14
Тема 7. Способи захисту права приватної, державної та комунальної форм власності у сфері господарювання.....	15
3. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	18

ВСТУП

Методичні рекомендації до самостійної роботи розроблені відповідно до змісту програми і робочої програми вибіркової навчальної дисципліни «Адаптація національного законодавства до вимог сталого розвитку», вивчення якої передбачене освітньо-професійною програмою та навчальним планом підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня за спеціальністю 081 «Право».

Головна мета методичних рекомендацій полягає у сприянні розвитку в аспірантів здатності до самонавчання та самовдосконалення. Зокрема, здатності самостійно мислити, поглиблено засвоювати теоретичні знання, професійно опановувати практичні навички щодо вміння використовувати нормативно-правові акти під час виконання покладених на них обов'язків і завдань. Методика вивчення навчальної дисципліни «Адаптація національного законодавства до вимог сталого розвитку» базується на єдності лекцій, семінарських занять та самостійної роботи аспірантів. У розрізі кожної теми подаються ключова термінологія, методичні поради стосовно самостійного вивчення теоретичного матеріалу, вказівки щодо рекомендованих джерел. Для визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу пропонуються питання для самоперевірки.

В умовах реформування національної економіки, яке відбувається на сучасному етапі, особливо нагальною постає проблема створення та використання в Україні господарського-правового механізму, який забезпечує вищу, порівняну з попереднім, ефективність використання усіх різновидів майна у складі цілісного майнового комплексу суб'єкта господарювання.

Важливими правовими чинниками, які ускладнюють використання суб'єктами господарювання їх майнових прав, є проблеми реалізації норм про державний та недержавний контроль; про режим господарського використання природних ресурсів; про підвідомчість справ господарським судам та розмежування юрисдикцій; про способи тлумачення актів господарського законодавства судами; про виправлення судових помилок та перегляду судових актів; про зловживання процесуальними правами; про способи захисту права приватної, державної та комунальної форм власності у сфері господарювання.

Зазначені обставини вказують на актуальність самостійної роботи за темами, обраних для опрацювання аспірантами.

Метою самостійної роботи з навчальної дисципліни «Адаптація національного законодавства до вимог сталого розвитку» є закріплення навичок з аналізу й тлумачення чинного господарського та господарсько-процесуального законодавства, а також визначення практичних шляхів розв'язання актуальних проблем господарського та господарсько-процесуального права.

Самостійні заняття з навчальної дисципліни «Адаптація національного законодавства до вимог сталого розвитку» покликані сформулювати у майбутніх науковців:

- знання про: сучасні тенденції в науці господарського процесуального права; рішення Конституційного Суду України з питань, що охоплюються предметом курсу; узагальнення вищих судових інстанцій з питань застосування законодавства щодо вирішення справ господарської юрисдикції, а також правові

позиції Верховного Суду України по окремих справах щодо застосування норм господарського процесуального законодавства; основні проблеми правового регулювання господарських процесуальних відносин, ступінь теоретичної розробки цих проблем, шляхи та засоби їх розв'язання; наукові концепції вчених-процесуалістів щодо системи та структури господарських процесуальних правовідносин; перспективи розвитку науки господарського процесуального права.

- вміння: самостійно аналізувати наукову літературу з тематики курсу; самостійно виявляти проблеми правового регулювання (на підставі аналізу чинного законодавства, праць науковців та практичних працівників з цих питань, правозастосовної практики, зарубіжного досвіду), обґрунтовувати результати свого аналізу, напрацьовувати власні пропозиції щодо розв'язання зазначених проблем та оформити результати проведеного дослідження у формі наукової доповіді; застосовувати набуті теоретичні знання при вирішенні проблем правозастосовного характеру; правильно застосовувати норми матеріального і процесуального права при ухваленні судових рішень; складати процесуальні документи, які ухвалюються в судах при розгляді господарських справ; проводити аналіз процесуальних документів, які ухвалені судом, а також іншими особами, з метою виявлення в них недоліків.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тематичний план самостійної роботи з дисципліни «Адаптація національного законодавства до вимог сталого розвитку» представлений в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Тематичний план самостійних занять
з дисципліни «Адаптація національного законодавства до вимог сталого
розвитку»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Державний та недержавний контроль в аспекті актуальних проблем захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання.	10
2	Правовий режим господарського використання природних ресурсів.	10
3	Актуальні проблеми підвідомчості справ господарським судам, розмежування юрисдикцій.	10
4	Способи тлумачення актів господарського законодавства судами.	10
5	Виправлення судових помилок. Проблеми перегляду судових актів.	10
6	Зловживання процесуальними правами.	10
7	Способи захисту права приватної, державної та комунальної форм власності у сфері господарювання.	15
<i>Усього годин:</i>		<i>75</i>

2. ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Державний та недержавний контроль в аспекті актуальних проблем захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання.

Питання для самостійного вивчення:

1. Співвідношення понять «державний контроль» і «недержавний контроль».
2. Пріоритетні напрямки вдосконалення державного контролю господарської діяльності.
3. Співвідношення понять «державний контроль» і «правовий контроль».
4. Основні нормативно-правові акти, що регулюють здійснення державного контролю у сфері господарської діяльності.
5. Проблема співвідношення понять «нагляд» і «контроль».
6. Проблема співвідношення понять «внутрішньогосподарський контроль» і «самоконтроль».
7. Поняття й способи захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання.
8. Матеріально-правовий та процесуально-правовий зміст права на захист суб'єктів господарювання.
9. Способи захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання та їх оцінка судом.
10. Форми й засоби захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання.
11. Проблеми самозахисту (у позасудовому порядку) та захисту прав суб'єктів господарювання (у судовому порядку) в господарських судах України.

Завдання для самоперевірки та самоконтролю засвоєння знань:

1. Проаналізувати основні нормативно-правові акти, що регулюють здійснення державного контролю у сфері господарської діяльності та виявити характер співвідношення понять «державний контроль», «недержавний контроль» і «правовий контроль», «нагляд» і «контроль», «внутрішньогосподарський контроль» і «самоконтроль»;
2. Охарактеризувати спори за участю суб'єктів господарювання, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів;
3. Розкрити ознаки адміністративного спору за участю суб'єкта господарювання;
4. Надати характеристику додаткових заходів індивідуального характеру і заходів загального характеру, які вживаються на виконання рішень Європейського суду з прав людини.
5. Заповнити таблицю «Види позасудового захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання»:

Критерії для порівняння	Підстави захисту	Способи захисту	Порядок захисту
Адміністративний захист			
Самозахист			
Захист третейськими судами			

Список рекомендованої літератури:

1. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11 вересня 2003 року № 1160-IV [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>.
2. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 5 квітня 2007 року № 877-V [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.
3. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: наказ Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року №296/5 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.
4. Аушева Е.В. К вопросу о самозащите прав субъектов хозяйствования при их нарушении органами государственной власти / Е.В. Аушева // Підприємництво, госп-во і право. – 2006. – №6. – С. 47-49.
5. Бринцев О.В. Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення: монографія / О.В. Бринцев. – Харків: Право, 2005. – 304 с.
6. Кармаза О. Інститут медіації: основні концепції розвитку / О. Кармаза // Підприємництво, госп-во і право. – 2017. – №2. – С. 24-28.
7. Коваль І.Ф. Защита деловой репутации субъектов хозяйствования антимонопольными органами Украины: монография / И.Ф. Коваль. – Донецк: Норд-Пресс: ДонНУ, 2006. – 190 с.
8. Хрімлі О.Г. Медіація як форма захисту прав інвесторів у сфері господарювання / О.Г. Хрімлі // Підприємництво, госп-во і право. – 2016. – №9. – С. 51-55.

Тема 2. Правовий режим господарського використання природних ресурсів.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття правового режиму використання природних ресурсів та види природних ресурсів, які використовуються у сфері господарювання.
2. Правові титули використання природних ресурсів суб'єктами господарювання.
3. Права суб'єктів господарювання щодо використання природних ресурсів.
4. Обов'язки суб'єктів господарювання щодо використання природних ресурсів.
5. Зміст елементів правового режиму використання природних ресурсів у сфері господарювання:
6. Механізм правової охорони використання природних ресурсів;
7. Управління господарським використанням природними ресурсами.
8. Суспільні відносини, які виникають у зв'язку з набуттям та реалізацією суб'єктами господарювання прав на природні ресурси.
9. Земельні ділянки в цілісному майновому комплексі суб'єкта господарювання, а також майнові права на них як об'єкт господарського обороту.

Завдання для самоперевірки та самоконтролю засвоєння знань:

1. Проаналізувати процес становлення й розвитку категорії «майнові права на землю»;
2. дати характеристику майнових прав на земельні ділянки як об'єктів господарського обороту;
3. установити особливості обліку земельної ділянки у складі цілісного майнового комплексу суб'єкта господарювання;
4. розкрити зміст категорії «оборотоздатність» для земельних ділянок та встановити критерії обмеження їх обороту у сфері господарювання;
5. Охарактеризувати особливості обороту майнових прав на земельні ділянки у сфері матеріального і нематеріального виробництва залежно від характеристик земельної ділянки.
6. Назвати норми законодавства різних галузей права, якими встановлено відповідальність за порушення правового режиму використання природних ресурсів у сфері господарювання.
7. Заповнити таблицю «Правові титули використання природних ресурсів суб'єктами господарювання»:

№ з/п	Вид природного ресурсу	Вид суб'єкта господарювання	Титул використання природного ресурсу	Підстава виникнення права власності/ користування	Норми нормативно-правових актів, які розкривають зміст 2-5 стовбців
1	2	3	4	5	6

8. Скласти алгоритм отримання суб'єктом господарювання земельної ділянки для облаштування платної стоянки для автомобіля.
9. Підготувати з посиланнями на відповідні нормативно-правові акти консультацію ТОВ, яке вирішило зайнятися наданням платних послуг щодо організації літнього відпочинку населення, стосовно отримання ним: а) земельної ділянки у лісі для обладнання кемпінгу; б) частини берегової смуги ставка для обладнання місць під рибальство; в) забору води зі ставка для технічних потреб; г) права на скидання стічних вод у ріску.

Список рекомендованої літератури:

1. Про угоди про розподіл продукції: Закон України від 14 вересня 1999 року № 1039-XIV [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1039-14>.
2. Про видобування та реалізацію бурштину: Проект Закону України від 26 грудня 2014 року №1351-1 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53194.
3. Чуйко Л.А. Господарський договір про перехід (передачу) майнових прав на земельну ділянку / Л.А. Чуйко // Підприємництво, госп-во і право. – 2015. –

- №6. – С. 43-46.
4. Качур Л. А. Правове регулювання реалізації майнових прав на земельну ділянку суб'єктами господарювання / Л.А. Качур // Верховенство права як основа сучасного конституціоналізму. VI Тодиківські читання: Зб. тез доп. та наук. повід. міжн. конф. молодих учених, аспір. і студен. / За заг. ред. проф. А. П. Гетьмана; НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Х.: Права людини, 2013. – С. 74-75.
  5. Качур Л.А. Правовий режим використання земельної ділянки, що входить до складу цілісного майнового комплексу суб'єкта господарювання / Л.А. Качур // Юридична осінь 2012 року: Зб. тез доп. та наук. повід. учасників Всеукраїнської наук.-практ. конф. молодих учених та здобув. / За заг. ред. А. П. Гетьмана. – Х.: НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2012. – С. 256-259.
  6. Чуйко Л.А. Генеза категорії «майнові права на землю» як об'єкту господарського обороту / Л.А. Чуйко // Підприємництво, госп-во і право. – 2015. – №4. – С. 45-49.
  7. Чуйко Л.А. Земельна ділянка в цілісному майновому комплексі суб'єкта господарювання. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право. – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України, Харків, 2015. – 22 с.
  8. Чуйко Л.А. Майнові права на земельну ділянку у сфері господарювання: проблеми визначення / Л.А. Чуйко // Право та інновац. – 2014. – №4(8). – С. 197-206.
  9. Чуйко Л.А. Особливості майнових прав на земельну ділянку суб'єктів господарювання / Л.А. Чуйко // Юрид. вісн. – 2015. – №1. – С. 397-403.
  10. Чуйко Л.А. Особливості обороту майнових прав на земельні ділянки у сфері матеріального і нематеріального виробництва [Електронний ресурс] / Л.А. Чуйко // Право та інновац. сусп-во: електронне видання. – 2015. – Вип. 1(4). – Режим доступу: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Chuiko.pdf>.
  11. Чуйко Л.А. Проблеми визначення майнових прав на земельну ділянку у сфері господарювання / Л.А. Чуйко // Актуальні напрями правового забезпечення інноваційної та інвестиційної політики в Україні: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 14 листопада 2014 р. / редкол.: С.М. Прилипко, Ю.Є. Атаманова, С.В. Глібко, К.В. Єфремова; Нац. акад. прав. наук України; НДІ прав. забезпечення інновац. розвитку НАПрН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Х.: Право, 2014. – С. 198-202.

Тема 3. Актуальні проблеми підвідомчості справ господарським судам, розмежування юрисдикцій.

Питання для самостійного вивчення:

1. Доктринальні підходи щодо трактування поняття підвідомчості.

2. Проблеми визначення підвідомчості окремих видів спорів.
3. Проблемні питання визначення господарської юрисдикції.
4. Проблеми правового розмежування адміністративної та господарської юрисдикції.
5. Визначення юрисдикційної залежності окремих видів спорів.
6. Проблеми визначення підвідомчості корпоративних спорів.
7. Проблеми визначення підвідомчості земельних спорів.
8. Проблеми визначення підвідомчості спорів за участю територіальних відділень Антимонопольного комітету України та Державного департаменту інтелектуальної власності.
9. Проблеми правового розмежування адміністративної та господарської юрисдикцій: передумови виникнення та можливі шляхи їх вирішення.

Завдання для самоперевірки та самоконтролю засвоєння знань:

1. Порівняти терміни: форма, спосіб, засіб захисту, матеріально-правовий зміст, процесуально-правовий зміст, самозахист.
2. Здійснити класифікацію способів захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання.
3. Оцінити юрисдикційні та неюрисдикційні форми захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання.
4. Проаналізувати правову ситуацію «ТОВ «Х» уклало з громадянином-підприємцем договір поставки, за яким прийняло зобов'язання поставити протягом одного року товар відповідними частинами, а покупець – прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму. ТОВ «Х» своєчасно виконувало графік поставки товару. Натомість інша сторона договору – громадянин-підприємець, незважаючи на низку попереджень, постійно порушувала строки оплати товару, а остання партія поставленого товару була оплачена лише частково. Керівник ТОВ «Х» звернувся за юридичною консультацією з такими запитаннями: 1) чи обов'язковим є звернення до суду за вирішенням ситуації, що склалася з приводу неналежного виконання договору поставки: 2) які існують варіанти позасудового захисту прав ТОВ «Х»? 3) які способи захисту прав і інтересів ТОВ «Х» є найбільш ефективними в наведеній ситуації?

Список рекомендованої літератури:

1. Подцерковний О.П. Господарське процесуальне право / О.П. Подцерковний, М.Ю. Картузов. – Х.: Одиссей. 2012. – 400 с.
2. Теліпко В.Е. Науково-практичний коментар господарського процесуального кодексу України / В.Е. Теліпко; ред. Притика Д.М. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 608 с.
3. Бринцев О. В. Правова сутність економічних спорів та способи їх вирішення / О.В. Бринцев. – Х.: Право, 2005. – 304 с.
4. Господарське судочинство в Україні: Судова практика. Застосування процесуальних норм / відп. ред. Б.І. Шицький. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – 472 с.
5. Демченко С.Ф. Теоретичні аспекти становлення і розвитку економічного

- судочинства в Україні / С.Ф. Демченко. – К.: Вид-во «Преса Україна», 2009. – 240 с.
6. Побирченко И.Г. Хозяйственная юрисдикция (общее учение) / И.Г. Побирченко. – К.: РИО МВД УССР, 1973. – 252 с.
  7. Притика Д.М. Правові засади організації і діяльності органів господарської юрисдикції та шляхи їх вдосконалення / Д.М. Притика. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 328 с.

Тема 4. Способи тлумачення актів господарського законодавства судами.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття та значення судового тлумачення в господарському судочинстві.
2. Способи судового тлумачення в господарському судочинстві.
3. Судове тлумачення норм права в господарському судочинстві.
4. Судове тлумачення змісту господарських договорів.
5. Статичне і динамічне тлумачення.
6. Деякі неправові підходи до тлумачення правових актів.
7. Лінгвістичне тлумачення актів господарського законодавства.
8. Порядок та правила тлумачення змісту господарського договору.
9. Юрисдикційність вимог про тлумачення змісту господарського договору.
10. Особливості тлумачення змісту правочину в українському законодавстві.

Завдання для самоперевірки та самоконтролю засвоєння знань:

1. Порівняти терміни: «функції» та «методи» тлумачення права.
2. Сформулювати порядок обрання та використання способів тлумачення актів господарського законодавства судами на принципах світоглядних проблем праворозуміння і правозастосування.
3. Охарактеризувати правила тлумачення змісту господарського договору, виконуючи юрисдикційні вимоги до особливостей тлумачення змісту правочину в українському законодавстві.
4. Порівняти терміни: судове тлумачення, способи судового тлумачення, тлумачення норм права, правила тлумачення, юрисдикційність вимог судового тлумачення.

Список рекомендованої літератури:

1. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар. – К.: Юстиніан, 2008. – 872 с.
2. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний. – Х.: Одісей, 2011. – 400 с.
3. Притика Д.М., Тітов М.І., Гайворонський В.М. та ін. Господарський процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. 4-е вид., перероб. та доп. – Харків: Консум, 2014. – 304с.
4. Чернадчук В.Д. Основи господарського процесуального права України / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос. – Суми: Університетська книга, 2013. – 220 с.

5. Коваль В.М. Проблеми застосування норм матеріального права в господарському судочинстві: монографія / В.М. Коваль. – Одеса: Юридична література, 2011. – 528 с.
6. Іванюта Н.В. Функції господарського процесуального права: теоретико-практичні аспекти: монографія / Н.В. Іванюта. – Одеса: Фенікс, 2018. – 516 с.
7. Зельдіна О.Р. Судовий захист суб'єктів підприємництва: теоретичні та практичні аспекти: монографія / О.Р. Зельдіна, О.Г. Хрімлі; НАН України; Ін-т економіко-правових досліджень. – К.: Юрінком інтер, 2015. – 176 с.
8. Степанова Т.В. Процесуальний статус учасників позовного провадження у господарському судочинстві: теоретико-правові та праксеологічні аспекти: монографія / Т.В. Степанова. – Одеса: Фенікс, 2017. – 494 с.

Тема 5. Виправлення судових помилок. Проблеми перегляду судових актів.

Питання для самостійного вивчення:

1. Поняття та види виправлення судових помилок.
2. Проблеми перегляду судових актів господарського суду в апеляційному порядку.
3. Проблеми перегляду судових актів господарського суду в касаційному порядку.
4. Проблеми перегляду Верховним Судом України судових рішень Вищого господарського суду України.
5. Проблеми забезпечення єдності (однаковості) судової практики в системі господарського судочинства.
6. Суб'єкти виправлення судових помилок.
7. Проблемні питання апеляційного та касаційного оскарження судових рішень.
8. Реалізація права на касаційне оскарження судових актів особами, які залучені до участі у справі в господарському судочинстві.
9. Сутність апеляційного оскарження та право на апеляцію.

Завдання для самоперевірки та самоконтролю засвоєння знань:

1. Визначити сутність основних термінів: «судова помилка», «апеляція», «касація».
2. Навести приклади перегляду рішення у зв'язку з неоднаковим застосуванням судами норм матеріального та процесуального права.
3. Продемонструвати відомі підходи до розв'язання проблем виправлення судових помилок та перегляду судових актів.

Список рекомендованої літератури:

1. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар. – К.: Юстиніан, 2008. – 872 с.
2. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний. – Х.: Одісей, 2011. – 400 с.
3. Притика Д.М., Тітов М.І., Гайворонський В.М. та ін. Господарський

- процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. 4-е вид., перероб. та доп. – Харків: Консум, 2014. – 304с.
4. Чернадчук В.Д. Основи господарського процесуального права України / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос. – Суми: Університетська книга, 2013. – 220 с.
  5. Коваль В.М. Проблеми застосування норм матеріального права в господарському судочинстві: монографія / В.М. Коваль. – Одеса: Юридична література, 2011. – 528 с.
  6. Іванюта Н.В. Функції господарського процесуального права: теоретико-практичні аспекти: монографія / Н.В. Іванюта. – Одеса: Фенікс, 2018. – 516 с.
  7. Зельдіна О.Р. Судовий захист суб'єктів підприємництва: теоретичні та практичні аспекти: монографія / О.Р. Зельдіна, О.Г. Хрімлі; НАН України; Ін-т економіко-правових досліджень. – К.: Юрінком інтер, 2015. – 176 с.
  8. Степанова Т.В. Процесуальний статус учасників позовного провадження у господарському судочинстві: теоретико-правові та праксеологічні аспекти: монографія / Т.В. Степанова. – Одеса: Фенікс, 2017. – 494 с.

Тема 6. Зловживання процесуальними правами.

Питання для самостійного вивчення:

1. Зловживання процесуальними правами учасниками господарського процесу: поняття, види, способи та форми.
2. Зловживання правом на подання позову та на подання зустрічного позову в господарському процесі.
3. Зловживання правом на відвід судді в господарському процесі.
4. Зловживання правом на вжиття заходів до забезпечення позову та проблеми відшкодування збитків, завданих забезпеченням позову в господарському процесі.
5. Зловживання правом на оскарження судових актів в господарському процесі.
6. Правові засоби протидії та запобігання зловживанню процесуальними правами у господарському судочинстві.

Завдання для самоперевірки та самоконтролю засвоєння знань:

1. Окреслити сутність підходів до розв'язання проблем узгодження логіко-юридичного інструментарію тлумачення.
2. Навести приклади застосування правових норм, виходячи із світоглядних проблем право розуміння підходу до правозастосування у господарському процесі.
3. Узагальнити поширені підходи щодо узгодження логіко-юридичного інструментарію тлумачення і застосування правових норм із вимогами господарського процесу.

Список рекомендованої літератури

1. Беляневич В.Е. Господарський процесуальний кодекс України: Наук.-практ. коментар. – К.: Юстиніан, 2008. – 872 с.

2. Господарське процесуальне право: Підручник / О.П. Подцерковний. – Х.: Одісей, 2011. – 400 с.
3. Притика Д.М., Тітов М.І., Гайворонський В.М. та ін. Господарський процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар. 4-е вид., перероб. та доп. – Харків: Консум, 2014. – 304с.
4. Чернадчук В.Д. Основи господарського процесуального права України / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос. – Суми: Університетська книга, 2013. – 220 с.
5. Коваль В.М. Проблеми застосування норм матеріального права в господарському судочинстві: монографія / В.М. Коваль. – Одеса: Юридична література, 2011. – 528 с.
6. Іванюта Н.В. Функції господарського процесуального права: теоретико-практичні аспекти: монографія / Н.В. Іванюта. – Одеса: Фенікс, 2018. – 516 с.
7. Зельдіна О.Р. Судовий захист суб'єктів підприємництва: теоретичні та практичні аспекти: монографія / О.Р. Зельдіна, О.Г. Хрімлі; НАН України; Ін-т економіко-правових досліджень. – К.: Юрінком інтер, 2015. – 176 с.
8. Степанова Т.В. Процесуальний статус учасників позовного провадження у господарському судочинстві: теоретико-правові та праксеологічні аспекти: монографія / Т.В. Степанова. – Одеса: Фенікс, 2017. – 494 с.

Тема 7. Способи захисту права приватної, державної та комунальної форм власності у сфері господарювання.

Питання для самостійного вивчення:

1. Суб'єкти та об'єкти права приватної власності у сфері господарювання.
2. Підстави набуття майна приватної форми власності та правові форми його використання у сфері господарювання.
3. Способи захисту права приватної власності.
4. Поняття комунальної власності, суб'єкт та об'єкти права комунальної власності у сфері господарювання.
5. Характеристика правових форм господарського використання об'єктів права приватної, державної та комунальної форм власності;
6. Джерела формування майна суб'єктів господарювання приватної, державної та комунальної форм власності;
7. Основні способи захисту права приватної, державної та комунальної форм власності у сфері господарювання.

Завдання для самоперевірки та самоконтролю засвоєння знань:

1. На підставі матеріалів друку або статутних документів суб'єктів господарювання навести приклади функціонуючих в Україні підприємств різних форм власності (по два-три підприємства) та вкажіть, на підставі якого правового режиму майна вони функціонують.
2. На підставі статутів двох-трьох суб'єктів господарювання різних форм власності навести приклади складу майна, яке належить їм на підставі певного майнового права.

3. Навести приклади майнових прав та обов'язків суб'єктів господарювання, які виникають з актів органів державної влади та місцевого самоврядування.
4. Скласти розпорядчі документи приватного підприємства про прийняття майна на баланс та зняття його з балансу.
5. Скласти схему «Державна реєстрація права господарського відання та права оперативного управління в державному секторі економіки» з використанням відповідних методичних рекомендацій.
6. Підготувати порівняльну таблицю «Джерела формування майна державного підприємства та приватного підприємства».
7. На підставі аналізу відповідних нормативно-правових актів підготувати аналітичну таблицю «Правовий режим майна комунальної форми власності у сфері господарювання» із відображенням у ній норм господарського законодавства, які визначають види об'єктів права комунальної власності, сфери їх господарського використання та правові форми їх залучення у сферу господарювання.

Список рекомендованої літератури:

1. Про приватизацію державного майна: Закон України від 4 березня 1992 року № 2163-ХІІ [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2163-12>.
2. Про управління об'єктами державної власності: Закон України від 21 вересня 2006 року № 185-V [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/185-16>.
3. Про Фонд державного майна України: Закон України від 9 грудня 2011 року № 4107-VI [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4107-17>.
4. Про затвердження Порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об'єктами державної власності та критеріїв визначення ефективності управління об'єктами державної власності: постанова КМУ від 19 червня 2007 року №832 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/832-2007-п>.
5. Про судову практику у справах за позовом про захист права приватної власності: постанова Пленуму ВСУ від 22 грудня 1995 року №20 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0020700-95>.
6. Європейська хартія місцевого самоврядування: Міжнародний документ від 15 жовтня 1985 року [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
7. Апанасенко К.І. Право комунальної власності: господарсько-правовий аспект: монографія / К.І. Апанасенко. – Київ: Слово, 2010. – 264 с.
8. Дзера О.В. Право власності в Україні: навч. посіб. / О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова, О.А. Підпригора та ін.; за заг. Ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. – Київ: Юніком Інтер, 2000. – 816 с.
9. Грудницкая С.Н. Хозяйственная правосубъективность государственных

- предприятий: проблемы теории и практики: монография / С.Н. Грудницкая; НАН Украины, Ин-т экономико-правовых исслед. – Донецк: Юго-Восток, 2011. – 428 с.
10. Захарченко А.М. Щодо передачі в оренду цілісних майнових комплексів державних підприємств та їх структурних підрозділів / А.М. Захарченко // Часопис Київ. ун-ту права. – 2016. – №2. – С. 170-174.
  11. Любимов І.М. Правовий статус державних підприємств: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / І.М. Любимов; Ін-т екон.-прав. дослідж. НАН України. Донецьк, 2010. – 19 с.
  12. Попов Ю. Поняття права господарського відання в рішенні іноземного суду / Ю. Попов // Укр. Комерц. право. – 2004. – №5 . – С. 25-36.
  13. Право комунальної власності: сучасний погляд та перспективи розвитку: монографія / за заг. ред. В.А. Устименко; НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. – Донецьк: ІЕП НАН України, 2013. – 524 с.
  14. Публічна власність: проблеми теорії і практики: монографія / під заг. ред. В.А. Устименка; НАН України, Ін-т екон.-прав. дослідж. – Чернігів: Десна Поліграф, 2014. – 308 с.

3. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сучасне поняття терміну «право власності» у наукових дослідженнях.
2. Сучасне поняття терміну «володіння» у наукових дослідженнях.
3. Сучасне поняття терміну «користування» у наукових дослідженнях.
4. Сучасне поняття терміну «розпорядження» у наукових дослідженнях.
5. Сучасне поняття терміну «право господарського відання» у наукових дослідженнях.
6. Сучасне поняття терміну «право оперативного управління» у наукових дослідженнях.
7. Сучасне поняття терміну «приватизація» у наукових дослідженнях.
8. Сучасне поняття терміну «межі права власності» у наукових дослідженнях.
9. Сучасне поняття терміну «обмеження права власності» у наукових дослідженнях.
10. Сучасне поняття терміну «примусове відчуження» у наукових дослідженнях.
11. Поняття «зловживання правом» та його сутність.
12. Зловживання правом як тенденція судового процесу.
13. Зловживання правом як специфічне правопорушення.
14. Зловживання правом на подання позову в господарському процесі.
15. Проблеми теорії і практики права публічної власності.
16. Поняття права господарського відання в рішенні іноземного суду.
17. Сучасний погляд та перспективи розвитку права комунальної власності.
18. Судова практика судів господарської юрисдикції щодо способів захисту права приватної, державної та комунальної форм власності у сфері господарювання.
19. Поняття права господарського відання в рішеннях іноземних судів.
20. Судова практика у справах за позовом про захист права приватної власності.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до самостійної роботи з дисципліни

«АДАПТАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ВИМОГ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ»

(для здобувачів третього (докторського) рівня вищої освіти денної та заочної
(дистанційної) форм навчання спеціальності 081 «Право»)

Укладач:

ШАПОВАЛОВА Ольга Вікторівна

Оригінал-макет

О.В. Шаповалова

Підписано до друку _____

Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір типограф. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. _____. Облік. видавн. арк. _____.

Тираж _____ екз. Вид. № _____. Замовл. № _____. Ціна договірна.

Видавництво Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Адреса видавництва: м. Київ, вул. Іоанна Павла II, 17.

Телефон: +38 (050) 218 04 78

E-mail: vidavnictvosnu.ua@gmail.com.